ל) [מנסום קא. ממורה לב:],
 ס) [חולין ימ.], ג) חולין מו:,
 ד) שבועות ד: קדושין כא: לקמן
 נא., ה) [קדושין כא: ע"ש], ו) חולין מב: עירובין ז. אהלות פ"ב מ"ג, ו) וע"ו כח:ן, ה) כלים פי"ו מי"ב, ם) נ"א דעל מום עובר נמי נשחט כס"ח: רב שמואל בר יהודה,
 ט"ון רש"ח ול"ק, מ) נ"א וא"ת
 מדפסיל כו׳ ל"ק, ט) נ"א למוחזק פ״ה. ס) כ״ל נמי מיית לב״ש כ״ה, ל יק, ש) ל ל לנהי הייתו לב של יק, ע) נייא נמי לייק, פ) נייא לפירושו שמחלק ז'יק, ל) [וע' מוס' זבחים קטז. ד'יה ודילמא נח ומה שליינמי מסן,

תורה אור השלם

ו. וַאַם כַּל בַּהַמָה טָמַאַה אֲשֶׁר א יַקריבוּ מִמֶנָה קַרבָּן לַיִיָּ רא יאָן יבו למפּניי אַן עַבֶּד הַבְּחַיָּה אָת הַפְּרְצֵע וְנְתַתָּה 1. וְלְּפָרִתְּ אָת הַפִּרְצֵע וְנְתַתָּה 2. וְלְפָרְתָּ אָת הַפִּרְצֵע וְנְתַתָּה 2. וְלְפָרִתְ וְתִּיָה לְּךְ עָבְּדּ עולם ואף לאמתר תעשה בן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יקריבו ממנה קרבן לה' בבעלי מותין שגפדו הכתוב לה' בבעלי מותין שגפדו הכתוב מדבר: (ב) שם וקמיצעיא ליה כדי שינטל מן החי וימות בכתה וא"ל רב תחליפא: (ג) רש"י ד"ה ה"ג וכו' וקמיבעים ליה המ"ד ולח"כ מ"ה וא"ל רב ישק ד ונחול מי הא די המית מחליפה ולחיים מ"ה ואיממר רב ספרא אמר שמעתא הס"ד ואח"כ מ"ה וסימניך וכו' במסכת ע"ז גבי רפואות: (ד) תום' ד"ה כדי שינטל וכו׳ והאיכא חסרון כל"ל ומיבת כמה נמחק: (ה) ממחלק בין טריפות דאדם:

לעזי רש"י

מחודד. טריבל"א [טריידר"א]. מקדח. ויצ"א. בקיה.

מוסף רש"י

בבהמה טמאה ממש. כגון סוס ונמל וסמול (חוחות קא.). כשהוא אומר. למנוה מאומה פרשה ואם נבהמה הטמאה ופדה וגו' יבשה כדי שתהא נפרכת. ואע"פ שאין מוליאה דם אין זה יבשה עד שתיבש כל כך שתהא נפרכת בלפורן (חולין מו:). הסול. נפרכת כלפורן (חולין מוז). הסול. מתיכת ען חדודה (שבועות ד:). והמקדה. טרייד"ל (קדושין בא:). והמכתב. גרייפ"ל שחוקקין בפנקסיהן (שם) חלט שקורין גריפ"ל (שבועות ד:) עט ולקמ במילת. אליה של אוזו. בבשר עליו וזו ראיה שלהם קים לן דאין עבד עברי כהן נרלע מפני שנעשה עבד עברי כאן ווע וופני שנעמט בעל מוס ולא יכול עוד לשוב לחיווקו הראשון, ולקמיה ילפינן ושב אל משפחתו למוחוק שבמשפחתו, והיאך הוא נעשה בעל מוס (שם). הא אין רוצעין כו׳. הרי יש לך ללמוד מכאן שאין רוצעין אלא בגובה של אחן (שם). כמה חסרון בגובה של אחן (שם). כמה חסרון בשדרה. שלא מטמא באהל אלא במגע ובמשא כדין עלם כשעורה, דאילו שדרה שלמה וגולגולת שלמה ירוב מניינו ורוב בניינו תכן יאהילות (פ"ב מ"א) דמנומאיו

רבינו גרשום (המשך)

(חולין מב: וכעי"ז ערובין ז.).

מתניתא דמשכחת טובא דתני רב שמואל בר יהודה ומתניתא הוי עיקר: א"ל. רב חסדא א"כ כדקאמרת בסלע עשית דברי . ב״ש וב״ה אחד כדתנז מאור טומאה ובאותו כותל יש נקב . כמין חלון שנעשה מאיליו כגון . אבן שנקובה מאיליה שיעורו

מום רע. לא מיקרי אלא בגלוי שמנוולו: אי הכי. כאן דכל מום ריבויא הוא: השתא מיפרק לא פרקינן כש עלייהו. פסולי המוקדשין: מישחט יגן שחיטנה עלייהו. בכור בחוץ: כשהוא אומר. יהן פסוק אחר ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך: אם כן. ש דבעל מום עובר נמי נפדין פסח ועור מאי אהני ליה

דמשמע מומין קבועין ולא עוברין: בידי שמים. שנולד עמו: שחחגור. שתעכב בה לפורן אם בודקין יהו כבדיקת סכין: אלא דתנא קמא ור׳ יוסי. דכרשינה אינה גדולה מעדשה אלא מעט: הסול. קיסס שראשו חד שקורין ברוק"ח: סירת. קוץ: מקדה. טריבל"ה: מכחב. עט ברול: אף כל של מסכם. ובפ"ק דקדושין [כא:] מפרש פלוגתייהו דרבי דריש כללי ופרטי ור' יוסי דריש ריבויי ומיעוטי: בריבי. אדם גדול: במילת. אליה יח: היאד הוא עושה בעל מוס. הא הדר בריא: הא אין רוצעין. בניחותא. כיו הא ודאי אין רולעין אלא בגובה של אוון שהוא סחום ומכל מקום קשיא דקתני הכא דמן הרליעה נעשה בעל מום וקאמר רבי יוסי ברבי יהודה דרציעה ישנה במחט דלא הוי כעדשה: יחו כאן לשחוע כאן לפסול. יש מומין הרבה בבכור שפוסלים אותו ליקרב על גבי מזבח ואין מכשירין אותו לישחט כדתנן י פש אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה כו׳ ם: הינדת. בלשון זה היו מכירין ובלשון לע"ז ויל"א: כרשינה. העומד בנקב בדוחק ואע"פ שאינה נכנסת לא (עמו) ויולאת בו הוי מום או דלמא לא הוי מום עד שיהא הנקב רחב שכרשינה תהא נכנסת ויולאת בו: כיולה בה שמעתי. מסיפה נפהה לן דהאמר מהדח וחיסומו שנינו דהיינו נכנס ויוצא: השדרה והגולגולת. שלימין מטמאין באהל ושאר עלמות אין מטמאין באהל לם וכמה יחסרו ולא יטמאו: ה"ג ויחיב רב חסדא וקמיבעיה (ג) ליה והיחמר רב ספרה חמר שמעתה ה"ל רב תחליפה לרב חסדא דהכי אתנייה שמואל: וסימניד. שלא תטעה מי אמר שמעתא ומי לגז מתניתא תני רב יהודה בר שמואלי דאשכחן מקומות הרבה בש"ס דאיירי רב שמואל בר יהודה בל' מתניתא תני רב שמואל בר יהודה במסכת ע"ז להן רפואות דאין מעמידין (דף כח:): וא"ל. רב חסדא לרב תחליפא: אם כן. דבית הלל כסלע אמר עשית ב"ש וב״ה אחד: מאור. חלון שלא נעשה בידי אדם שנפל הכותל מאליו מעט בין בית לבית: שיעורו. להביא טומאה מבית זה לבית זה: כמלה הגרוף גדול. דכיון דלא נעשה בידי אדם

נעקרו אין נפגמו ונגממו לא. הוי מלי לאתויי מההיא דלקמן דקא חשיב בהדיא גבי ואלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה חוטין הפנימיות שנפגמו ונגממו אלא ניחא לאתויי מדיוקא דרישא דמוכח דאע"ג דבחילוניות הוי מום שבגלוי

נעקרו אין ה נפגמו ונגממו לא בעינא מום רע וליכא אי הכי מום עובר נמי אלמה תגן ולא מן העור מום עובר סברא הוא השתא מיפרק לא פרקינן עלויה פ משחם שחמינן עלויה ¢דתניא ואם כל בהמה ממאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' אבבעלי מומין (6) ם הכתוב מדבר אתה אומר בבעלי מומין שנפדו זו הכתוב מדבר או אינו אלא בבהמה ממאה ממש כשהוא אומר ואם בבהמה הממאה הרי בהמה ממאה אמור הא מה אני מקיים אשר לא יקריבו ממנה ₪ הוי אומר זה בעלי מומין שנפדו יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' ח מי שאינה קריבה כל עיקר יצתה זו שאינה קריבה היום אלא למחר איבעית אימא א"כ פסח ועור זו למה לי: נסדקה אע"פ שלא חסרה: ת"ר הסדק כל שהוא הפגימה בין בידי אדם בין בידי שמים מכלל דסדק בידי שמים לא אלא 🏻 סדק ופגימה בין בידי שמים בין בידי אדם יוכמה שיעור פגימה יכדי שתחגור בה ציפורן: נקבה מלא וכו': ת"ר כמה נקיבת האוזן ימלא כרשינה ר' יוםי בר' יהודה אומר בכעדשה ואיזו היא יבשה ישאם תינקב ואינה מוציאה מיפת דם ר' יוםי בן המשולם אומר היבשה יו כדי שתהא נפרכת תנא קרובין דבריהן להיות שוין דבריהן דמאן אילימא דתנא קמא ור' יוסי בן המשולם מובא איכא אלא דתנא קמא ור' יוםי בר' יהודה יי כעדשה אין בציר מכעדשה לא ורמינהי במרצע יאין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה והמחט והמקדח והמכתב ת"ל יולקחת ים כל דבר שנלקח ביד ימה ברי ר' יוםי בר' יהודה רבי אומר מרצע ימה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת וקתני סיפא א"ר יידן ברבי היה דורש כשהן רוצעין אין רוצעין אלא במילת יוחכמים אומרים אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום וא"ת במילת היו רוצעין היאך עבר יו כהן נעשה בעל מום הא "אין רוצעין אלא בגובה של אוזן אמר רב חנא בר קמינא לא קשיא כאן לשחום כאן לפסול מאי כרשינה אמר רב שרביא הינדא בעא מיניה רב הושעיא מרב הונא רבה כרשינה ייו הנכנסת ויוצאה או כרשינה העומדת אמר לו זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דתנןי השדרה והגולגולת שחסרו ייז כמה חסרון בשדרה ולא יהא מטמא באהל בש"א שתי חוליות וב"ה אומרים מחוליא אחת ובגולגולת ב"ש אומרים כמלא מקדח וב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ויתיב רב חסדא וקמיבעיא ליה כדי שינטל מן החי יו כי וכמה א"ל רב תחליפא בר אבודימי הכי אמר שמואל כסלע ואיתמר רב

ספרא אמר שמעתתא א"ל ורב שמואל בר יהודה אמר מתניתא ייו א"ל וסימניך״ תני רב שמואל בר יהוָדה וא"ל א"כ עשיתה דברי ב"ש ודברי ב"ה אחד דתנן ימאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו ייו מלא אגרוף גדול וזהו אגרופו של בן יו אבטיח א"ר יוםי יוישנו כראש גדול של אדם לנעשה בידי אדם שיערוהו כמלא מקרח גדול של לשכה שהוא כפונדיון של האימלקי וכסלע נירונית וישנו במלא

מדו התחתון קשה ומגין משום הכי בעי חסרון עם נקיבת העליון אבל בדבר מהן ששוין בזה ובזה אין לחלק ביניהם כללט:

מבית לבית ומיטמאין אדם וכלים שבבית אחר. ואם המאור הוא פחות מיכן חוצץ בפני הטומאה: אגרופו של בן בטר. בן אותוה ו של רבן יוחנן בן זכאי שהיה איש גדול ביותר: וישנו. שיעור של אותו אגרוף כראש גדול: ומאור שנעשה בידי אדם שנקב שיעורו אם הוא כמלא מקדח גדול של לשכה כמקדח גדול שבלשכה מביא את הטומאה וכיון שעשוי בידי אדם במתכוין סגי בבציר שיעורא . אלמא דמקדח נמי הוי כסלע א״כ מה ביז ב״ש וב״ה בגלגלת:

בליר מהכי לא חשיב: בן לש אבטיח.

שם האיש בעל בשר: וישנו. לאותו

אגרוף: של לשכה. שמונח בלשכה

לקדוח נח את הצריך לבדק הבית:

כפונדיון האיטלקי וכסלע נירונים.

כלומר לזה ולזה דומה: וישנו.

לאומו

:סלע ולאותו פונדיון

כמלא

בפנימיות לא הוי מום:

השתא מיפרק לא פרקינן עילוי' בו'. וא"ת להאי שנוייא קמא דנפיק מום עובר מק"ו פסח ועור מאי אהני ליה וי"ל דקסבר השתא דאי לא כתיב פסח ועור מו 6 קמרבינן מכל מום רע מום עובר והוה אמינא דאתא לאפוקי מק"ו ולא לח ממעטינן נמי ממוס רע מומין שנסמר: לרבות בל דבר שנלקח ביד. בפרק קמא דקדושין (דף כא:) מפרש משום דדריש ריבויי ומיעוטי ולקחת ריבה מרלע מיעט ונתת באזנו חזר וריבה מאי רבי רבי כל מילי מאי מיעט מיעט סם ותימה דמולהחת מרבינן כל דבר הנלקח ביד ואם סם לא מקרי נלקח ביד למה לי ריבה ומיעט וריבה מלשון ולקחת לחוד לא מתרבי אלא דבר הנלקח ביד וי"ל דמלשון ולקחת לא דריש אלא הכי קאמר לרבות כל דבר הנלקח ביד משום דדרשינן ריבויי ומיעוטי: כאן לשחום כאן לפסול. ממדפסיל כהן משמע דהוי מום דאורייתא ושמא האי דאין שוחטין משום דאין ניכר יפה וגזרינן אטו מומין שבסתר אי נמי האי דמפסיל כהן משום דאינו שוה בזרעו של אהרן א"נ מום עובר הוא ובעינן שלא יפסל אפילו לפי שעה משום דכתיב [ושב] אל משפחתו לדרשי' בקדושין (שם) ⁰ למותר שבמשפחתו: בדי שינשל מן החי וימות. ובכמלא מקדח יו וימות לב"ש לטן כדקאמר בפ"ק דעירובין (דף ז.) וכן לטרפה ומשמע דאתרוייהו קאי אשדרה ואגולגולת מו אלא ב״ה אתו למימר דשיעורו ^{מאז} כמלא מקדח הוי טפי מכדי שינטל מן החי וימות לדידהו ורבינו תם נמי דמפרש דלה קאי וכן לטרפה אגולגולת מדלא פריך בריש אלו טריפות (חולין דף מב:) והאיכא (ד) שי כמה חסרון בגולגולת כדפריך מחסרון בשדרה משום דבנקיבת הקרום הוי טריפה בלא חסרון והא דקרי בעירובין (דף ז.) שדרה וגולגולת תרי חומרי דסתרי אהדדי משום דהוו פליגי גבי טריפות דאדם דאית ליה מולא ואית ליה טפי חיות ולא מיטרף בנקיבת קרום בלא חסרון עמו מ"מ לפירושו נמי ל"ל כן כמו שפירשנו לבשיעורה לב"ש מכו ימות (לב"ש) כמו לב"ה בשיעורא דידהו ומיהו מה שמדקדק ר"ת מדלא פריך בריש אלו טריפות (חולין דף מב:) מחסרון דגולגולת לאו פירכא הוא דמלינן למימר דטריפות של חסרון לא הוי אלא משום דסופו של קרום לינקב כמו ריאה דדמיא לדיותא ולכוחלא (שם מו:) ועוד קשה ^{פ)}לפי שמחלק בין (ה) דאדם לטרפות דבהמות דבריש אלו טריפות (שם מג.) מדמי להו דפריך להו מאיוב מגן ישפוך לארץ מרירתי ועדיין איוב קיים ומיהו הוה יכול ר"ת לפרש דלא מטעם מזלא חשיב טריפה בבהמה טפי מאדם אלא כגון דניקב קרום של מוח העליון

ב א מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הלכה י ופ"ה מהל' ערכין הלכה יא: ג ב מיי' פ"ז מהלכות ביאת

ערפין הנכנה ית. ב מיי' פ"ז מהלכות ביאת מקדש הלכה ג טור י"ד סימן : מע: בע. דגד מייי שם הלכה ג ווור

שט. ה [טור שס]: ה ו מיי' פ"ג מהלכות עבדים הלכה ט: ו ז מיי׳ שם הלכה ח:

וז מייי שם הנכה מ: ח [מיי שם הלכה ט]: ז ט מיי פ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ב [ופ"ב הלכה ח]: ח י כ מייי שם פי"ד הלכה ב: מ ל מיי שם הלכה א:

שימה מקובצת

איז אבל נפגמו או נגממו לא קן אין אבי נפגמו או נגממו לא בעינן מום: כן עילויה מישחט שחטינא: גן מומין שנפדו הכתוב: זן תי׳ הכתוב מדבר נמחק: סן ממנה קרבן לה׳ הוי: ו] תי' מי נמחק: ז] ועור מאי אהני תי׳ למה לי נמחק: זן אלא הכי קתני הסדק כל שהוא והסדק קתני הסדק כל שהוא והסדק והפגימה בין: ען יבישה כשתנקב ואינה: ין יבישה עד שתהא נפרכת תנא וקרובין דבריהן: ילן יהודה וסבר רבי יוסי בר יהודה: יכן ולקחת לרבות כל: יג) אמר רבי אלעזר יודן: יד) עבד
עברי כהן: עו) כרשינה העומדת
עברי כהן: עו) כרשינה העומדת
או כרשינה הנכנסת ויוצאה אמר לו: עון שחסרו וכמה תהא חסרון . בשדרה בש"א ותי' ולא יהא בשרות בשיא והיי לא יהא מטמא באהל נמחק: יו) החי וימות כמה א"ל כו' בר אבימי הכי: יים מתניתא גליון פי' הכי תנא שמואל כסלע כן מצאתי בס׳ ישן: יט] שיעורו כמלא אגרוף: כו בו בטיח אמר ר״י כו׳ אדם הוא: ככן פרקינן עליה: כגן שחטינן עליה: כדן אומר לגן שחטינן עכיה: לדן אומר בפסוק אחר: לסן בודקין אותו כבדיקת: לון אליה: הס"ד ומה"ד שנעשה בעל כדכתיב ושב אל משפחתו כמו שנכנס שלם יצא שלם וזה בעל מום הוא ופסול לעבודה כדאמרי׳ בפ״ק דקדושין הס״ד ומה״ד היאך הוא נעשה בעל: לו] בניחותא כלומר: לת] כעדשה: לשחוט את הבכור בחוץ עד דאיכא כעדשה שיש מומין תי׳ כאן כאן נמחק: לען כדתנן ואלו: () כו׳ לפסלו הנקב בכעדשה: (6) תיבת עמו נמחק: (כ) באהל עד שיהא בהן . רוב בנין או רוב מנין או רובע הקב ואם חסרו שדרה וגלגולת ווקב אם ווסוד שור הגבולות: אין מטמאין: (גם ומי אמר מתני תני רבי שמואל בר יהודה: (ד) עבודה זרה גבי רפואות בפ׳ מן שבודה דה בי ומאחו בפי אין מעמידין ובפיק דיומא תנא רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה פתחין פטורין מן המזווה: (פ) בן בטיח שם: עו לקדוח בו את: עו ועור הוה קמרבינן: (ח) ולא הוה ממעטינן . ממום: **(ע)** מדקאמר בפ״ק: מן ואגלגולת מדקאמר התם תרי חומרא דסתרי אהדדי כגון שדרה וגלגולת: מ6) דשיעורו דמלא מקדח: מסן דב"ש מיית לב"ש: מגן מאיוב דישפוך: מדן באדם קרום התחתוז: מהו בדבר ששוה

רבינו גרשום

-טיוא דמיחחזי מוח רט וליכא בעינא. ז מיוווווי מום דע דליכא כלומר היינו מיגוואי אי לא נעקרו ממש לא הוי מום רע דלא מיתחזי: אי הכי מום עובר. דמיתחזי ליהוי מום רע ולשחוט עליה אלמה תנז ולא מן העור כו': מום עובר סברא מן העור כו': מום עובר סברא הוא. דלא לשחוט עליה דהשתא מיפרק לא פרקינן על מום עובר מישחט כו'. ואי בעית אימא א״כ הוא דנשחט על מום עובר סח ועור מה אהני למכתב פסח ועור מה אהני למכתב אלא ש״מ דאינו נשחט אלא על מום קבוע דומיא דפסח ועור: אלא דת״ק ורבי יוסי בן . (המשולם) [יהודה] ביז כרשינה (המשהע) (יהודון בין כו שינה ועדשה איכא פורתא: הסול. בלע"ז ברוקא: אלא במילת. בבשר שתחת האוזן הא אין רוצעין אלא בגובה של האוזן בס

[עבד עברי] כהן אלמא דבנקב בציר מכעדשה הוי מומא: לא קשיא כאן לשחוט. עליו הבכור אינו נשחט אלא על נקב כעדשה: כאן לפסול. להקרבה אפי׳ בנקב במחט הוי פסול: הינדא. במקומו קוריז לכרשינה הינדא: כרשינה העומדת בדוחק בנקב או נכנסת ויוצאה בריוח: כמה חסרון בשדרה שלא תטמא באהל: וכן בגלגלת. שמעתא כלומר מימרא הא דשמואל: וסימניך לגירסא דרב יהודה אמר

ולא התחתון ובבהמה קרום התחתון

רך ואין מגין על המוח אבל באדם